

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi valtion eläkerahastosta annetun lain 4 ja 6 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion eläkerahastosta annettua lakia niin, että valtion eläkejärjestelmän piirissä olevista kunnan peruskoulun ja lukion palveluksessa sekä eräiden yksityisten koulujen palveluksessa olevista työntekijöistä ryhdytään mak-

samaan työnantajan eläkemaksua. Lisäksi lakiin tehtäisiin eräitä pienehköjä muutoksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1998 alusta. Laki liittyy valtion talousarvioesitykseen 1998 ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

1.1. Työnantajan eläkemaksu (4 §:n 2 momentti)

Peruskoulun ja lukion opettajat sekä eräät muut viranhaltijat ovat kunnan palveluksessa, mutta kuuluvat historiallisista syistä valtion eläkejärjestelmän piiriin. Eläkkeiden rahoitus on järjestetty suoraan valtion varoista. Kunnat eivät työnantajana osallistu tämän henkilöstönsä eläkekustannuksiin. Kyseisiä opettajia on noin 45 000, joista 35 000 vakinaisia. Sama tilanne kuin peruskoulussa ja lukiossa on eräissä yksityisissä peruskoulua korvaavissa ja vastaavissa kouluissa sekä yksityisissä lukioissa, joiden henkilöstö myös kuuluu valtion eläkejärjestelmän piiriin. Mainittujen ryhmien yhteenlaskettu palkkasumma vuonna 1996 oli 8 118,9 miljoonaa markkaa ja eläkemeno noin 2 200 miljoonaa markkaa. Kattamaton eläkevastuu on noin 40 000 miljoonaa markkaa.

Valtion yleinen eläkemaksu on 23,5 % palkoista, josta 1997 työnantajan osuus on 19,0 % ja työntekijäin osuus 4,5 %. Jos mainittujen oppilaitosten henkilöstöstä olisi maksettu työnantajan eläkemaksua, olisi tätä kertynyt valtion eläkerahastoon noin

1 500 miljoonaa markkaa vuonna 1996. Kunnat maksavat muusta henkilöstöstään työnantajan eläkemaksun. Koska muu henkilöstö on kunnallisen eläkejärjestelmän piirissä, suoritetaan näistä eläkemaksu Kuntien eläkevakuutukselle.

Kyseinen koulujen henkilöstö on tällä hetkellä ainoa ryhmä koko työeläkejärjestelmässämme, jonka osalta työnantaja ei suorita eläkemaksua. Maksun puuttumisen vuoksi valtion eläkejärjestelmän rahoitukseen syntyy vajeusta, jota kukaan ei täytä. Kaikkien työnantajien tulee osallistua työntekijöidensä eläkkeistä aiheutuviin kustannuksiin.

Mainitun epäkohdan korjaamiseksi ehdotetaan, että työnantajan eläkemaksua alettaisiin maksaa vuoden 1998 alusta lukien. Valtion eläkerahastosta annettuun lakiin (1372/1989) ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 §:n 2 momentti, jonka mukaan kyseisen henkilöstön osalta työnantajan eläkemaksu vuonna 1998 olisi 7 prosenttia ja vuonna 1999 13 prosenttia palkkasummasta. Vuodesta 2000 lukien työnantajan eläkemaksu määräytyisi siten, kuin valtion eläkerahastosta annetussa laissa säädetään. Lain mukaan eläkemaksun suuruudesta ja suorittamisesta päättää valtiokonttori.

1.2. Valtion eläkerahastolle maksettava korko (6 §:n 2 ja 3 momentti)

Se osa valtion eläkerahaston valtion keskuskirjanpidossa olevan yhdystilin varoista, jota ei vuosittain siirretä valtiovarastoon taikka sijoiteta valtion talousarvion ulkopuolelle, lainataan valtiolle talousarviossa olevien menojen suorittamiseen. Vuoden 1996 lopussa rahaston pääoma oli noin 15 miljardia markkaa. Suurin osa rahaston varoista eli noin 12,3 miljardia markkaa oli lainattu valtiolle ja noin 1,5 miljardia markkaa oli sijoitettu joukkovelkakirjamarkkinoille. Valtiolle lainatuille varoille ja rahaston valtion keskuskirjanpidossa olevalla yhdystilillä oleville varoille valtio maksaa valtion eläkerahastosta annetun lain 6 §:n 2 momentin mukaan korkoa, joka on ollut yhtä suuri kuin yksityisen alan eläkejärjestelmän työntekijäin eläkelain (TEL) mukainen niin sanottu takaisinlainauksessa sovellettava korko.

Vuoden 1997 alusta on kiinteästi hallinnollisesta korosta takaisinlainauksessa luovuttu ja muutettu korkotasoa riippuvaiseksi muun muassa laina-ajasta. Koska varsinaista TEL:n takaisinlainauksen korkotasoa ei enää ole olemassa, on myös valtion eläkerahastolle maksaman koron määräytymisperustetta muutettava. Korkotason olisi tulevaisuudessa myötäiltävä rahamarkkinoilla vallitsevaa tilannetta siten, että korko ei oleellisesti poikaisi markkinaehtoisesta korkotasosta.

Ehdotetaan, että valtion eläkerahastosta annetun lain 6 §:n 2 momenttia muutettaisiin siten, että valtio maksaisi jatkossa rahaston yhdystilillä oleville varoille korkoa, joka on yhtä suuri kuin valtion kassan sijoittamisesta saatava keskiporko. Tarkoitus on, että korko määrättäisiin neljä kertaa vuodessa aina kolmelle seuraavalle kuukaudelle kolmen edellisen kuukauden keskikoron perusteella.

Lain 6 §:ään ehdotetaan otettavaksi uusi 3 momentti, jonka mukaan rahaston valtiolle lainatuille varoille maksettaisiin korkoa, joka olisi yhtä suuri kuin sellaisen valtion obligatiolainan, jonka jäljellä oleva laina-aika on sama kuin rahaston valtiolle lainattujen varojen jäljelläoleva laina-aika. Määräytymistapa olisi lähes samanlainen Suomen Pankin laskeman HELIBOR-koron kanssa.

Lain 6 §:n 1 momenttiin ei ehdoteta muutoksia.

2. Esityksen vaikutukset

Kunnan peruskoulun ja lukion sekä vastaavien yksityisten oppilaitosten valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvan henkilöstön yhteenlasketun palkkasumman arvioidaan vuonna 1998 olevan 8 532 miljoonaa markkaa. Vuonna 1998 työnantajan eläkemaksu olisi 7 prosenttia palkkasummasta eli noin 597 miljoonaa markkaa. Tästä kuntien osuus olisi noin 579 miljoonaa markkaa ja yksityisten oppilaitosten noin 18 miljoonaa markkaa. Vuonna 1999 työnantajan eläkemaksu olisi 13 prosenttia palkkasummasta eli noin 1 109 miljoonaa markkaa. Tästä kuntien osuus olisi noin 1 076 miljoonaa markkaa ja yksityisten oppilaitosten noin 33 miljoonaa markkaa. Vuonna 2000 työnantajan eläkemaksu olisi täysimääräinen. Voidaan arvioida, että työnantajan eläkemaksu vuonna 2000 olisi 18,5 % eli noin 1 578 miljoonaa markkaa. Tästä kuntien osuus olisi noin 1 531 miljoonaa markkaa ja yksityisten oppilaitosten noin 47 miljoonaa markkaa.

Kunnat ja yksityiset oppilaitokset saavat työnantajensa eläkemaksuihin valtionosuutta laskennallisesti noin 57 prosenttia. Täten valtion menot lisääntyvät vuonna 1998 noin 340 miljoonaa markkaa, vuonna 1999 noin 632 miljoonaa markkaa ja vuonna 2000 noin 900 miljoonaa markkaa. Valtion talousarviesityksessä 1998 on 342 miljoonan markan määräraha valtionosuuksien lisäykseen.

Kyseinen työnantajan eläkemaksu ei suoranaisesti lisää valtion tuloja, koska valtion eläkerahasto on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto. Kun eläkerahastosta voidaan lisääntyvien eläkemaksujen vuoksi siirtää valtion talousarvion katteeksi 500 miljoonaa markkaa enemmän vuonna 1998, aiheutuu tästä 158 miljoonan markan säästö valtion talouteen. Pitkällä ajanjaksolla valtion eläkemenojen maksaminen helpottuu, kun kaikkien valtion eläkejärjestelmän piirissä olevien henkilöiden eläketurvaa on rahastoitettu.

Valtion eläkerahastolle maksettavan koron muutoksella on pienehköjä eläkerahaston ja valtion talouteen kohdistuvia vaikutuksia. Esimerkiksi keväällä 1997 uusi korkotasoa oli hieman kiinteää korkoa alempi, jolloin eläkerahaston tulot hieman vähenisivät, kuten myös valtion menot. Mikäli korkokanta tulevaisuudessa nousisi, kävisi päinvastoin.

3. Asian valmistelu

Hallitus teki 9 helmikuuta 1996 vuoden 1997 valtion talousarvion kehysneuvotteluisa periaatepäätöksen opettajien eläkemaksun toteuttamisesta vuoden 1997 alusta lukien.

Asiaa valmisteltiin vuoden 1996 keväällä valtiovarainministeriön asettamassa opettajien eläkemaksutyöryhmässä, jossa olivat edustettuina valtiovarainministeriön lisäksi Suomen Kuntaliitto ja Kuntien eläkevakuutus. Työryhmä kuuli työssään sisäasiainministeriötä ja opetusministeriötä.

Hallituksen vuoden 1997 budjettiesityksen käsittelyssä elokuussa 1996 opettajien eläkemaksun toteuttamista päätettiin kuntien ja valtion välisistä kokonaistaloudellisista syistä siirtää vuodella. Tämän mukaisesti se ehdotetaan nyt toteutettavaksi vuoden 1998 alusta lukien.

Tämä esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä virkatyönä. Esitystä valmisteltaessa on kuultu Suomen Kuntaliittoa, Kuntien eläkevakuutusta, Yksityiskoulujen liitto ry:tä, sisäasiainministeriötä, opetusministeriötä, valtiokonttoria ja Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry:tä.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Tämä esitys on tarkoitettu koskemaan pääasiassa nyt palveluksessa olevaa henkilöstöä. Tarkoituksena on, että palvelukseen tuleva uusi henkilöstö tulisi ylläpitäjän mukaiseen kunnalliseen tai yksityisen alan eläkejärjestelmään. Tästä annetaan erillinen hallituksen esitys, joka liittyy eduskunnassa nyt käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen koulutusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 86/1997 vp.).

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1998.

Laki liittyy valtion talousarvioesitykseen 1998 ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

valtion eläkerahastosta annetun lain 4 ja 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan valtion eläkerahastosta 29 päivänä joulukuuta 1989 annetun lain (1372/1989) 6 §, sellaisena kuin se on laissa 942/1993, sekä lisätään 4 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 942/1993, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2—4 momentti siirtyvät 3—5 momentiksi, seuraavasti:

4 §

Alla mainituista henkilöistä työnantajan eläkemaksu on 7 prosenttia palkkasummasta vuonna 1998, 13 prosenttia palkkasummasta vuonna 1999 ja vuoden 1999 jälkeen se määräytyy 1 momentin mukaisesti:

1) valtion eläkejärjestelmän piirissä olevat kunnan peruskoulun ja lukion palveluksessa olevat henkilöt; ja

2) henkilöt, jotka ovat palveluksessa seuraavissa kouluissa:

a) peruskoululain (476/1983) 77 §:ssä tarkoitetussa peruskoulua korvaavassa koulussa ja lukiolain (477/1983) 50 §:ssä tarkoitetussa yksityisessä lukiossa;

b) aikuislukiolaissa (439/1994) tarkoitetussa koulussa;

c) Steiner-koulusta annetussa laissa (417/1977) tarkoitetussa koulussa;

d) steinerpedagogisista erityiskouluista annetussa laissa (932/1986) tarkoitetussa koulussa;

e) peruskoululain (476/1983) 83 §:ssä tarkoitetussa peruskoulua vastaavaksi järjestetyssä yksityisessä koulussa; sekä

f) Anna Tapion koulusta annetun lain (1197/1988) mukaisessa koulussa.

6 §

Se osuus rahaston valtion keskuskirjanpidossa olevan yhdystilin varoista, jota ei käytetä 5 §:ssä säädetyillä tavoilla, lainataan valtiolle talousarviossa olevien menojen suorittamiseen sen mukaan kuin valtiovarainministeriö eduskunnan hyväksymien lainanottovaltuuksien puiteissa päättää.

Rahaston valtion keskuskirjanpidossa olevan yhdystilin varoille valtio maksaa korkoa, joka on yhtä suuri kuin valtion kassan sijoittamisesta saatava keskikorko. Yhdystilillä oleville varoille maksettava korko tuloutetaan rahastolle vuosittain jälkikäteen helmi-kuun loppuun mennessä.

Rahaston valtiolle lainatuille varoille valtio maksaa korkoa, joka on yhtä suuri kuin koronmaksupäivänä noteerattu korko sellaiselle valtion obligaatiolainalle, jonka jäljellä oleva laina-aika on sama kuin rahaston valtiolle lainattujen varojen jäljelläoleva laina-aika.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1998.

Helsingissä 3 päivänä lokakuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Valtiovarainministeri *Sauli Niinistö*

Laki

valtion eläkerahastosta annetun lain 4 ja 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan valtion eläkerahastosta 29 päivänä joulukuuta 1989 annetun lain (1372/1989) 6 §, sellaisena kuin se on laissa 942/1993, sekä
lisätään 4 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 942/1993, uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2—4 momentti siirtyvät 3—5 momentiksi, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

4 §

Alla mainituista henkilöistä työnantajan eläkemaksu on 7 prosenttia palkkasummasta vuonna 1998, 13 prosenttia palkkasummasta vuonna 1999 ja vuoden 1999 jälkeen se määräytyy 1 momentin mukaisesti:

1) valtion eläkejärjestelmän piirissä olevat kunnan peruskoulun ja lukion palveluksessa olevat henkilöt; ja

2) henkilöt, jotka ovat palveluksessa seuraavissa kouluissa:

a) peruskoululain (476/1983) 77 §:ssä tarkoitettua peruskoulua korvaavassa koulussa ja lukiolain (477/1983) 50 §:ssä tarkoitettua yksityisessä lukiossa;

b) aikuislukiolaissa (439/1994) tarkoitettua koulussa;

c) Steiner-koulusta annetussa laissa (417/1977) tarkoitettua koulussa;

d) steinerpedagogisista erityiskouluista annetussa laissa (932/1986) tarkoitettua koulussa;

e) peruskoululain (476/1983) 83 §:ssä tarkoitettua peruskoulua vastaavaksi järjestetyssä yksityisessä koulussa; sekä

f) Anna Tapion koulusta annetun lain (1197/1988) mukaisessa koulussa.

6 §

Se osuus rahaston valtion keskuskirjanpidossa olevan yhdystillin varoista, jota ei käytetä 5 §:ssä säädetyillä tavoilla, lainataan

6 §

Se osuus rahaston valtion keskuskirjanpidossa olevan yhdystillin varoista, jota ei käytetä 5 §:ssä säädetyillä tavoilla, lainataan

Voimassa oleva laki

valtiolle talousarviossa olevien menojen suorittamiseen sen mukaan kuin valtiovarainministeriö eduskunnan hyväksymien lainanottovaltuuksien puitteissa päättää.

Rahaston valtion keskuskirjanpidossa olevan yhdystilin varoille *ja valtiolle lainatuille varoille* valtio maksaa korkoa, joka on yhtä suuri kuin työntekijäin eläkelain mukaisessa eläkejärjestelmässä vakuutusmaksulainasta perittävä korko. Yhdystilillä oleville varoille maksettava korko tuloutetaan rahastolle vuosittain jälkikäteen helmikuun loppuun mennessä.

Ehdotus

valtiolle talousarviossa olevien menojen suorittamiseen sen mukaan kuin valtiovarainministeriö eduskunnan hyväksymien lainanottovaltuuksien puitteissa päättää.

Rahaston valtion keskuskirjanpidossa olevan yhdystilin varoille valtio maksaa korkoa, joka on yhtä suuri kuin valtion *kassan sijoittamisesta saatava keskiporko*. Yhdystilillä oleville varoille maksettava korko tuloutetaan rahastolle vuosittain jälkikäteen helmikuun loppuun mennessä.

Rahaston valtiolle lainatuille varoille valtio maksaa korkoa, joka on yhtä suuri kuin koronmaksupäivänä noteerattu korko sellaiselle valtion obligaatiolainalle, jonka jäljellä oleva laina-aika on sama kuin rahaston valtiolle lainattujen varojen jäljelläoleva laina-aika.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1998.
